

Türkiye'de İslam İktisadı ve Finansı Alanında Üniversite- Sektör İş Birliği

Tespitler, Sorunlar ve Öneriler

Merve Soylu

Sumeyra Aydın

Türkiye’de İslam İktisadı ve Finansı Alanında Üniversite-Sektör İş Birliği: Tespitler, Sorunlar ve Öneriler**

Ö Z E T

İslam iktisadı ve finansı alanında eğitim veren akademik alan ile bu alanın çalışma sahası olarak kabul edilen katılım bankacılığı ve katılım sigorta şirketlerinin yer aldığı sektör arasında karşılıklı beklentiler ve sorunlar bulunmaktadır. Hem akademik hem de sektörel anlamda ilerleme kaydedilebilmesi için bu sorunların giderilmesi ve beklentilerin çözüme kavuşturulması önemlidir. Bu bağlamda mevcut çalışma, üniversitelerin sektörden beklentileri ile sektörün üniversitelerden beklentilerini ortaya koymakta ve bu hususta çözüm önerileri sunmaktadır. Üniversite ve sektör arasında karşılıklı faydaya dayalı ilişkinin kurulabilmesi için yakın iş birliği gerekmektedir.

Anahatar Kelimeler: İslam iktisadı, üniversite, sektör, iş birliği.

Atıf: Soylu, M. & Aydın, S. (2022). Türkiye’de İslam İktisadı ve Finansı Alanında Üniversite-Sektör İş Birliği: Tespitler, Sorunlar ve Öneriler (Politika Notu: 2022: 39). İstanbul: İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı.

Y A Z A R L A R H A K K I N D A

Merve Soylu, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İslam Ekonomisi ve Finans bölümünden 2020 yılında mezun olmuştur. Halen İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi İslam Ekonomisi ve Finans alanında yeni dijital dönüşüm içerisindeki finteklerin metafiziksel arka planın İslami finteklerden farklılığı ve bu farklılığın ne tür bir eklektik kurumsal ve sosyolojik dönüşümler ortaya çıkaracağını iktisat felsefesi bağlamında çalışarak yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. 2021 yılından itibaren İKAM’da araştırmacı olarak çalışmaktadır.

SümeYra Aydın, On Dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden 2016 yılında mezun olmuştur. İslam’da borçlanma ve karz-ı hasen alanında yazdığı tezle aynı üniversitede İslam Hukuku alanında 2020 yılında yüksek lisansını tamamlayan Aydın, 2020 yılında başladığı İstanbul Üniversitesi İslam İktisadı ve Finansı alanında doktora öğrenimine hâlen devam etmektedir. 2021 yılında İKAM’da araştırmacı stajyer olarak çalışmaya başlamıştır.

** Bu Politika Notu, 13. 02.2022 tarihinde İKAM, İSİFAM, TKBB ve İSEFAM ortaklığında gerçekleştirilen Türkiye’de İslam İktisadı ve Finansı Alanında Üniversite-Sektör İş Birliği Çalıştayı’nın bir çıktısı olarak yayımlanmıştır.

İLKE Vakfı, toplumsal meselelerle ilgili bilgi, politika ve strateji üreten, karar alıcılara yol gösterecek araştırmalar yapan ve gelecek için gerekli birikimin oluşmasına katkı sağlayan bir sivil toplum kuruluşudur.

Bu Politika Notu İslam İktisadı Araştırma Merkezi (İKAM) tarafından hazırlanmıştır. İKAM, yeni bir iktisadi düşüncenin küllü bir şekilde inşası için yetkin fikir ve teorilerin üretilmesini teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Giriş

Gelişmiş ülkelerin mevcut güçlerinin bilgi temelli üniversite varlığına ve çokluğuna bağlı olduğu ileri sürülebilir. Bu doğrultuda, bilgiye katma değer eklemek ve sürdürülebilirlik özelliği kazandırmak önemli bir çaba olarak değerlendirilmektedir. Küresel rekabette üniversitelerin bilimsel çalışmaları ve bu çalışmaların üretime dönüştürülmesi ülkelerin siyasi, iktisadi ve sosyal sürdürülebilirlik düzeylerini arttırmaktadır. Dolayısıyla küresel rekabetteki bu sürdürülebilirliği sağlamanın en önemli yolu siyasi, ekonomik ve sosyal mekanizmaların bilgi üretim merkezleri olan üniversitelerin bilimsel çalışmalarından faydalanması ve üniversitelerin de bu mekanizmaların ihtiyaç duyduğu alanlarda bilgi üretmesidir.

Bilgi üretimi ve bu bilginin bir çıktıya dönüşerek sektörel üretimi artırmasıyla beraber ülkelerin siyasi, iktisadi ve sosyal sürdürülebilirliklerinin gelişimi üniversite-sektör uyumunu ve iş birliğini önemli hâle getirmektedir. Üniversite-sektör iş birliğinin güçlü olması, üniversitelerin bilimsel çalışmalarının sektördeki uygulama ve saha bilgisi ile birleşmesini sağlayarak dönemin ihtiyaçlarına çözüm üretebilecek inovatif ürünlerin ve hizmetlerin oluşmasına olanak sağlayacaktır. İslam iktisadı ve finansı alanının akademik ve sektörel olarak varlığının rekabet içerisinde olduğu diğer alanlar ve sektörlere nispeten yeni olması bu ilişkinin daha güçlü kurulması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. İslam iktisadı ve finansı alanında faaliyet yürüten sektörel kuruluşlar, mevcut trend içerisindeki ta-

leplere karşılık vermek, ürün geliştirmek ve ürünün alana uygunluğunu denetlemek gibi hususlarda üniversitelerden hızlı çözümler beklemektedir. Bu durum, alanda sektör-üniversite iş birliğini gerekli kılmaktadır. Üniversite-sektör iş birliğinin geliştirilmesi bağlamında öğrencilerin, araştırmacıların ve akademisyenlerin bilimsel faaliyet doğrultusunda desteklenmesi, kurum içi veya dışı fırsatların sunulması ve reel sektörün desteğinin alınması gerekmektedir.

İslam iktisadı alanında eğitim gören öğrencilerin ve araştırmacıların nihai süreçte hem akademik hem sektörel çıktılar üretmesi beklenmektedir. Bu çıktıların istenilen düzeyde gerçekleşmesi için üniversite-sektör arasındaki ilişkinin ve akışın verimli ve güçlü olması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. İslam iktisadı ve finansı sahasının Türkiye'deki varlığının nispeten yeni olması, akademik çalışmaların niteliğinin yeterli hale gelmesini zorlaştırmakta ve sektörel yapının işleyişini yavaşlatmaktadır. Bu durum doğal olarak üniversite ve sektör arasındaki ilişkiyi de dönüştürmektedir.

Bu çalışma, Türkiye'de İslam iktisadı ve finansı alanında üniversite-sektör arasında gerçekleşecek iş birliklerinin pozitif ve negatif yönlerini tespit etmeyi ve çözüm önerileri ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu hedef doğrultusunda çalışmada önce üniversitelerin daha sonra ise sektörün beklentileri ele alınmıştır. Bu beklentilerin karşılanması hususunda neler yapılabileceğine yönelik çözüm önerileri de her bölümde ayrıca belirtilmiştir.

Üniversite-Sektör İş Birliği Hususunda Üniversitelerin Mevcut Durumu, Beklentileri, Sorunları ve Çözüm Önerileri

Türkiye’de İslam iktisadı ve finansı alanında ilk akademik çalışmalar 1960 yılında yapılmaya başlanmış ve çalışmaların sayısı artarak günümüzde 20’den fazla üniversitede lisans, yüksek lisans ve doktora programına ulaşmıştır. Akademik eğitimlerin yanı sıra, üniversite veya sivil toplum bünyesindeki araştırma merkezleri alanın teorik gelişimine katkı sağlamakla birlikte sektörel gelişmeleri hızlandıracak ve destekleyecek çalışmalar yapmaktadır. Çalışmanın bu kısmında üniversitelerin İslam ekonomisi ve finansı bölümlerinin güncel durumu müfredatlar üzerinden ele alınacak ve problem alanları tespit edilerek çözüm önerilerinde bulunulacaktır.

Türkiye’de akademik olarak İslam ekonomisi ve finansı alanında çalışmalar sürdüren kurumların sayısının, alanın çağdaş dönemdeki tarihsel geçmişine bakıldığında hızla artmış olduğu görülmektedir. Bu programların ve araştırma merkezlerinin hepsi aktif bir şekilde faaliyetlerine devam etmese de potansiyel varlıklarının olduğu ifade edilebilir. Akademik kurumlar içerisinde aktif olarak üretime katkı sağlayan ve 2020 verilerine göre halihazırda sayısı 1486’ya ulaşan lisans ve lisansüstü düzeydeki öğrenci ve araştırmacılar, söz konusu potansiyelin varlığının bir başka göstergesidir. Üniversitelerin yanı sıra İLKE Vakfı İslam İktisadı Araştırma Merkezi (İKAM), Maruf Vakfı, ADAM, İKTİSAD, İstanbul İktisatçılar Derneği gibi sivil toplum kuruluşları bünyesinde açılan araştırma merkezleri de alana katkılarını sürdürmekte ve bu kurumların bünyesinde de üniversitelere ek olarak öğrenci ve araştırmacı bulunmaktadır. İslam iktisadı ve finansı alanının Türk akademisindeki yerinin nispeten yeni olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, bu sayı azımsanmayacak ölçüdedir.

3 Lisans Programı

16 Yüksek Lisans Programı

11 Doktora Programı

12 Araştırma Merkezi

1 Enstitü

Tablo 1: Türkiye’deki İslam Ekonomisi ve Finansı Alanındaki Lisans ve Lisansüstü Programlardaki Toplam Öğrenci Sayısı, 2019-2020 Öğretim Yılı.

Dönem	Bölüm Adı	Mevcut Öğrenci		
		Lisans	Yüksek Lisans	Doktora
2019-2020	İslam Ekonomisi ve Finansı	390	172	75
	İslam İktisadı		7	67
	İslam İktisadı ve Finansı		79	
	İslam Hukuku		167	181
	İslam Ekonomisi ve Uluslararası Finans			60
	İslami Bankacılık ve Finans		18	
	Katılım Bankacılığı		10	18
	Uluslararası Finans ve Katılım Bankacılığı		141	
	Finans ve Katılım Bankacılığı		91	
	Toplam	390	685	401

Kaynak: Aslan ve Toprak, 2021.

a. Üniversite-Sektör İş Birliği Noktasında Lisans Düzeyinde Yaşanan Sorunlar ve Beklentiler

Lisans düzeyinde sayısı üçü bulan ve henüz mezunlarını yeni vermeye başlamış İslami iktisadı ve finansı bölümleri öğrencilerinin kariyerlerinin erken döneminde alana dair akademik eğitim alması sektörün daha nitelikli şekilde gelişip ilerlemesi için büyük bir önem arz etmektedir. Lisans düzeyinde ala-

na dair teorik ve pratik bilgilerin edinilmesi hem doğrudan sektöre geçişlerdeki çalışanların hem de lisansüstünde bu öğrencilerin üreteceği çıktılarının niteliğinin artmasına önemli bir katkı sağlamaktadır. Bu açıdan lisans programları için üniversitelerin sektörden birincil beklentisi, İslam iktisadı ve finansı bölümlerinin bilinirliği ve görünürlüğünün artırılması ve daha nitelikli hale getirilmesi için sektörün daha çok teşvik ve imkân sağlamasıdır. Sektörün lisans düzeyi programlar için teşvik politikaları geliştirmeleri orta ve

uzun vadede hem sektör çalışanlarının niteliğinin artmasına hem de sektörün istifade edeceği daha nitelikli akademik üretime olanak sağlayacaktır.

İkinci olarak, lisans eğitiminin güçlü teorik arka planının yanında uygulamaya dair yönünün gelişimi için üniversite-sektör iş birliği güçlü bir rol oynamaktadır. Üniversitedeki öğrenciler ve araştırmacılar, sektöre ilişkin yoğun düzeyde teorik dersler alsa da uygulama sahasına dair bilgileri sektör tecrübesi ile birleştirme noktasında zorlanmaktadır. Bu sorunun lisans düzeyindeki temel sebeplerinden biri, öğrencilerin hem eğitim sırasında hem de mezun olduktan sonra kendi alanlarıyla ilgili iş ve staj imkanlarının azlığından kaynaklanmaktadır. Bu noktada, lisans öğrencilerinin hem idari hem de uygulamaya yönelik kendilerini geliştirmesi için yoğun staj, yarı zamanlı iş ve sektörel eğitim programları öğrenciler için birincil derecede öneme sahiptir. Akademik kurumlar ile sektörel kuruluşların belli staj ve mesleki eğitim programları özelinde anlaşmalar yaparak genç araştırmacıların ve öğrencilerin eğitim dönemlerinden itibaren hem sektörel hem de akademik becerilerinin geliştirilmesi sağlanmalıdır.

b. Üniversite-Sektör İş Birliği Noktasında Yüksek Lisans ve Doktora Düzeyinde Yaşanan Sorunlar ve Beklentiler

İslam iktisadı ve finansına dair ilk akademik çalışmalar lisansüstü düzeyde başlamıştır. Dolayısıyla günümüzde farklı lisans veya

yüksek lisans programlarından İslam iktisadı ve finansı alanında çalışmaya karar veren birçok araştırmacı bulunmaktadır. Araştırmacıların çoğunun farklı alanlardan İslam iktisadı ve finansına yönelmesiyle üniversite ve sektör arasında bazı sorunlar ortaya çıkmakta ve farklı beklentiler oluşmaktadır. Üniversite ile sektörün birbirini besleyerek gelişmesi için mevcut sorunların tespit edilmesi, beklentilerin karşılanması ve çözüme kavuşturulabilmesi önem arz etmektedir.

Üniversite-sektör iş birliği hususunda, yüksek lisans ve doktora düzeyindeki en temel sorunlardan biri sektör çalışanlarının yüksek lisans ve doktora süreçlerindeki akademik yetkinlik problemidir. Bu noktada, sektörlerden gelen ve akademik yönden yeterli şartı sağlayamayan araştırmacıların doğrudan yüksek lisans ve doktora süreçlerine dahil edilmeden kurum içi akademik eğitimler ile akademik bilgi üretme ve bu bilgiyi çıktıya dönüştürme becerilerini geliştirerek bu sorunun hafifletilmesini sağlanabilir. Bu noktada sektörel kurumlar hem müfredat hem eğitim noktasında akademisyenlerin öneri ve katkılarını almak için üniversitelerle yakın iş birliği içerisinde olmalıdır.

İkincil problem alanı ise bahsedilen kurumsal eğitimlerin lisansüstü programlara intibak sürecidir. Akademik olarak diploma edinimi önem arz etse de sektörel kurumlar ile yapılacak eğitim ve staj programları uygulama noktasında diplomayla eşdeğer bir önem taşımaktadır. Bu noktada kurumlar, sundukları eğitimin kademesini eğitim düzeyi ve niteliği açısından belgelendirerek lisansüstü programlar düzeyinde bir karşılığını sağlaması gerekmektedir. Nitekim, bu belgelerin de tezsiz yüksek lisans programla-

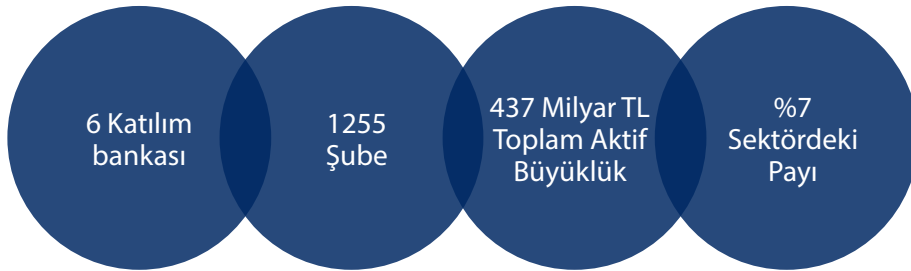
rı kadar önem arz edecek hale getirilmesiyle sektörel ve akademik iş birliği çalışmalarının müstakil bir çıktısı ve geçerliliği sağlanmış olacaktır. Bu konuda öncelikle üniversitelerle yapılacak iş birliği, teknik süreci ve sistemi kolaylaştırarak proje ve tezlerin ilgili kurumların istek ve ihtiyaçlarına göre hazırlanmasının önünü açacaktır. Ayrıca, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) merkezli yürütülecek bir istişare ve karar alma süreciyle beraber gerekli akademik şartların sağlanması şartıyla lisansüstü programlar için intibak imkânı oluşturmak bu problemi çözüme kavuşturacaktır.

Üniversite ile sektör arasındaki iş birliği konusunda karşılaşılan problemlerden bir diğeri de akademik ve sektörel bazda öncelikli ihtiyaç alanlarında nitelikli araştırmalar yapılmamasıdır. Akademideki teorik bilgiler kullanılarak sektörde tecrübeli çalışanların pratiğe yönelik çalışmaları, sektörün ihtiyaç duyduğu konulardaki eksiklikleri giderme potansiyeline sahiptir. Söz konusu araştırmacılar kendi çalışma alanlarına dair proje ve tez çalışmaları yapabilirler. Böylece akademide araştırma yapan sektör çalışanlarının saha tecrübelerinden faydalanılmış ve akademideki pratik eksikliğin giderilmesi adına önemli bir adım atılmış olacaktır. Ayrıca sektörel ve akademik kuruluşlar belli konular doğrultusunda anlaşmalar yaparak tez

ve proje odaklı akademik çalışmaların seyrini de belirleyebilirler. Bu tür çalışmalar hem sektörün taleplerinin karşılanmasını hem de akademik çalışmaların sektörel karşılığını bulması hususunda birbirini geliştirir nitelikte yürümesini sağlayacaktır. Üniversite-sektör iş birliğinin belli konular çerçevesinde tez ve projeler üzerinden yürümesi proje veya tez çıktılarının yetersiz kalışı sorununun çözümlenmesinde önemli bir yer teşkil etmektedir.

Üniversite-Sektör İş Birliği Hususunda Sektörün Mevcut Durumu, Beklentileri, Sorunları ve Çözüm Önerileri

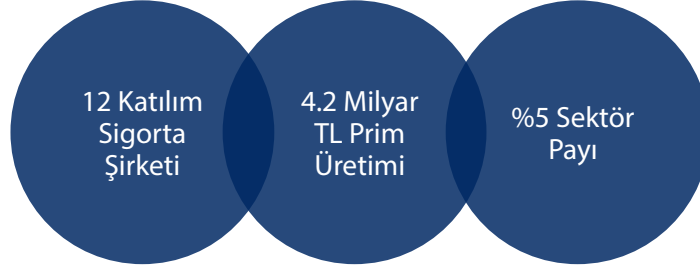
Türkiye'de İslam iktisadı ve finans sektörünün genel durumu incelendiğinde öncelikle bankacılık sektörü içerisinde 6 katılım bankasının bulunduğu görülmektedir. Bu katılım bankalarından ekonomik hacim bakımından en büyük üç katılım bankasının 2020 yılı verilerine bakıldığında, Kuveyt Türk Katılım Bankası'nın 125 milyar TL, Türkiye Finans Katılım Bankası'nın 81 milyar TL, Albaraka Türk Katılım Bankası'nın ise 69 milyar TL'ye ulaşan aktif büyüklüğe sahip oldukları göze çarpmaktadır.

Kaynak: TKBB, 2021.

Sektörel bazda ikinci olarak Türkiye'deki sayısı 12'ye ulaşan katılım sigorta şirketleri ön plana çıkmaktadır. Kurulduğu günden bu yana büyüyen katılım sigortacılığı, 2009 yılında 264 milyon TL prim üretimi büyüklüğü-

ne sahipken 2020 yılında 4,2 milyar TL prim üretimi büyüklüğüne ulaşmıştır. Nitekim, katılım sigortacılığının toplam sigortacılık sektöründeki payı %5'e ulaşmıştır.

Kaynak: İlke İlim Kültür Eğitim Vakfı, 2020.

İstatistik verilerin gösterdiği üzere hem ekonomik hacim hem de sayısal nicelik olarak her geçen yıl büyüyen İslam iktisadı ve finansı sektörünün bu büyümeye eşlik edecek bilgi üretim sahalarıyla kuracakları iş birliği büyük bir önem arz etmektedir. Özellikle mevcut yoğunlaşan küreselleşme, teknolojik gelişim ve sektörel ihtisaslaşma olguları göz önünde bulundurulduğunda bu alanlara yönelik inovatif bilgi üretimi daha da önemli hale gelmektedir. Bu noktada üniversite-sektör iş birliği sektörler için hayati bir önem arz ederken sektörlerin akademiden bu ihtiyaca yönelik beklentilerinin karşılanması sektörel ilerleme için bir zorunluluk teşkil etmektedir.

Sektörünün üniversitelerden beklentilerine baktığımızda, İslam iktisadı ve finansı alanındaki öğrencilerin ve araştırmacıların lisans ve lisansüstü eğitimleri sırasında aldıkları derslerin sektörün beklentisini tam anlamıyla karşılayamaması öncelikli problem alanını oluşturmaktadır.

Bu öğrencilerin ve araştırmacıların bu kurumlarda lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde sektörle ilgili aldığı derslerin ge-

nel olarak aşağıdaki konularda yoğunlaştığı görülmektedir:

- Muhasebe
- Bilgisayar
- Pazarlama
- Muhasebe
- Finansal yönetim, analiz
- İslami bankacılık
- İslami sigortacılık
- İslami sermaye piyasaları

Akademide yer alan öğrenciler ve araştırmacılar yukarıda belirtilen konular bağlamında yaklaşık 25 farklı ders almaktadırlar. Fakat bu dersler sektörün beklentisini tam olarak karşılayamamaktır. Sektörel yetkinliğin geliştirilmesinde staj ve bilgisayar yahut bilişim odaklı dersler verilse de bu derslerin niteliği ve azlığı idari veya ürün merkezli gelişimi destekleme noktasında iki taraf için yeterli bir çözüm sunmamaktadır. Gelecek perspektifinde, birçok alanda olduğu gibi İslami finans piyasalarında ve alanında da

ileri düzeyde bilişsel ve teknolojik yetkinliklerin ön plana çıkacağı öngörülmektedir. Bu açıdan, tüm dünyada ve finansal piyasalarda etkisini gösteren dijitalleşme ve teknolojik yeniliklere yönelik derslerin yoğunluğunun artırılması bu noktada büyük önem arz etmektedir.

Nitekim artan dijitalleşmeye paralel olarak, yoğunlaşan sektörel ağlar içerisinde gerekli olan sosyal ve eleştirel yetkinliklere yönelik akademik ders ve programlar akademiye yönelik beklentilerin ikinci kısmını oluşturmaktadır. Bu bağlamda sektörel kuruluşlar, üniversitelerden müzakere ve etkili sunum yapma, proje hazırlama, ikna kabiliyeti, sosyal organizasyonda yer alma, dijital ve teknolojik beceriler, veri okuma ve anlama odaklı analiz becerilerin kazanılabileceği ders müfredatları ve programlar geliştirmelerini beklemektedir. Yeni dijital ve veri merkezli analizlerin yoğun olarak kullanıldığı sektörel piyasa temsilcilikleri, 2025'e kadar genel müdürlük kadrolarının %65'inin yukarıda ifade edilen becerilere sahip olan kişilerden oluşturulması hedefini ortaya koymakta ve üniversitelerden buna uygun öğrenci ve araştırmacı yetiştirmelerini talep etmektedirler.

Üçüncü olarak, akademinin katılım bankacılığı ve sigortacılığına dair mevcut ürünleri geliştirmesiyle beraber yeni ürünler üretmesi sektörün ihtiyacına yönelik bir diğer talep alanını oluşturmaktadır. Üniversitedeki araştırmacıların bu beklentileri karşılayacak tez ve projeler geliştirmesi beklentinin karşılanması için önemli bir hamle olacaktır. Bu doğrultuda, ilgili alanlarda çıktılar üretilebilecek lisansüstü programlar ve üniversite bünyesinde kurulacak araştırma merkezleri bu ihtiyacı karşılamaya yönelik somut bir adım teş-

kil etmektedir. Nitekim, sektörün desteğiyle üniversitelerde gerçekleştirilecek tez, proje ve araştırmalar hem katılım bankacılığı hem de katılım sigortacılığı alanlarının gelişiminde başat rol oynayacaktır.

Sonuç

Yapılan çalışma sonucunda akademinin ve katılım bankacılığı sektörünün gelişim göstermesi için daha fazla iş birliği yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Üniversiteler bünyesindeki öğrencilerin ve araştırmacıların sektöre kazandırılması için gereken müfredat düzenlemelerini yaparak öğrencilerin sektörde istihdamını kolaylaştıracak kazanımlar elde etmelerini sağlanabilir. Bunun yanı sıra kuruluşlar, sahadaki ihtiyaçlarına ve beklentilerine göre yeni çalışmalar noktasında üniversiteleri bilgilendirerek ürün ve süreç geliştirme noktasında tez ve proje bazlı ortaklıklar talep edebilir.

Öneriler

Üniversitelerin Sektörel Kurumlardan Beklentilerine dair Öneriler:

a. Lisans Bölümlerine Yönelik Öneriler

- İslam iktisadı ve finans lisans bölümlerinin bilinirliğinin ve niteliğinin artırılması amacıyla sektörel kuruluşların teşvik politikaları üretmesi
- Lisans düzeyi öğrencilerin uygulamaya yönelik beceri ve bilgilerini geliştirmeye yönelik üniversite ve sektör arasında staj anlaşmalarının yapılması

b. Lisansüstü Programlara Yönelik Öneriler

- Sektör çalışanlarının akademik bilgi üretme ve bu bilgiyi çıktıya dönüştürme becerilerini geliştirmek amacıyla üniversite düzeyinde kurum içi eğitim programları düzenleyip bu eğitimleri belgelendirilerek akademik karşılığının diploma seviyesinde geçerliliğinin sağlanması
- Önceki maddede belirtilen kurumsal eğitimlerin lisansüstü programlara intibak edilmesi için teknik süreci ve sistemi kolaylaştırmak amacıyla üniversitelerle ortak çalışmaların yürütülmesi ve YÖK merkezli karar alma süreçlerinin işletilerek intibaka yönelik mevzuatın oluşturulması
- Sektörlerin üniversitede araştırma yapan sektör çalışanlarını saha tecrübelerini sunabilecekleri lisansüstü programlara teşvik etmesi ve sektörlerin öncelikli ihtiyaç alanlarının belirlenip buna yönelik akademik çıktıların sağlanması

Sektörel Kurumların Üniversitelerden Beklentilerine dair Öneriler:

- Lisans ve lisansüstü programların ders müfredat ve etkinliklerinin, öğrencilerin mevcut dijital ve teknolojik gelişmelere uygun olarak bilişsel ve teknolojik yetkinliklerini geliştirmeye yönelik düzenlenmesi
- Yoğunlaşan sektörel ağlar ve asgari yönetsel şartlar göz önünde bulundurularak, lisans ve lisansüstü programlarda sunum hazırlama, proje yapma, veri analizi gibi sosyal ve eleştirel yetkinliklere yönelik ders ve program içeriklerinin hazırlanması
- Üniversitelerin sektör ihtiyaçlarına paralel olarak tez, proje ve araştırmaya dayalı bilgi üretimini sağlaması

Kaynakça

- İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı. (2021). *İktisat Alan İzleme Raporu: 2020* (Rapor No. 6). 20.03.2022 tarihinde [https:// ilke.org.tr/images/air/turkiyede_islam_iktisadi_2019_web_\(1\).pdf](https://ilke.org.tr/images/air/turkiyede_islam_iktisadi_2019_web_(1).pdf) adresinden erişilmiştir.
- Selçuk, M. & Yardımcıoğlu, F. (2017). Bibliometric analysis of graduate theses written in Turkey in the field of Islamic economy and finance. *International Journal of Islamic Economics and Finance Studies*, 3 (3), 63-78. Doi: 10.25272/j.2149-8407.2017.3.3.06
- Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB). (2021). Bilanço Arşiv Raporları: 2020. 20.03.2022 tarihinde <https://www.tkbb.org.tr/veri/bilancoarsiv> adresinden erişilmiştir.

Üniversitelerin Sektörel Kurumlardan Beklentilerine dair Öneriler:

a. Lisans Bölümlerine Yönelik Öneriler

- İslam iktisadi ve finans lisans bölümlerinin bilinirliğinin ve niteliğinin artırılması amacıyla sektörel kuruluşların teşvik politikaları üretmesi
- Lisans düzeyi öğrencilerin uygulamaya yönelik beceri ve bilgilerini geliştirmeye yönelik üniversite ve sektör arasında staj anlaşmalarının yapılması

b. Lisansüstü Programlara Yönelik Öneriler

- Sektör çalışanlarının akademik bilgi üretme ve bu bilgiyi çıktıya dönüştürme becerilerini geliştirmek amacıyla üniversite düzeyinde kurum içi eğitim programları düzenleyip bu eğitimleri belgelendirilerek akademik karşılığının diploma seviyesinde geçerliliğinin sağlanması
- Önceki maddede belirtilen kurumsal eğitimlerin lisansüstü programlara intibak edilmesi için teknik süreci ve sistemi kolaylaştırmak amacıyla üniversitelerle ortak çalışmaların yürütülmesi ve YÖK merkezli karar alma süreçlerinin işletilerek intibaka yönelik mevzuatın oluşturulması
- Sektörlerin üniversitede araştırma yapan sektör çalışanlarını saha tecrübelerini sunabilecekleri lisansüstü programlara teşvik etmesi ve sektörlerin öncelikli ihtiyaç alanlarının belirlenip buna yönelik akademik çıktıların sağlanması

Sektörel Kurumların Üniversitelerden Beklentilerine dair Öneriler:

- Lisans ve lisansüstü programların ders müfredat ve etkinliklerinin, öğrencilerin mevcut dijital ve teknolojik gelişmelere uygun olarak bilişsel ve teknolojik yetkinliklerini geliştirmeye yönelik düzenlenmesi
- Yoğunlaşan sektörel ağlar ve asgari yönetsel şartlar göz önünde bulundurularak, lisans ve lisansüstü programlarda sunum hazırlama, proje yapma, veri analizi gibi sosyal ve eleştirel yetkinliklere yönelik ders ve program içeriklerinin hazırlanması
- Üniversitelerin sektör ihtiyaçlarına paralel olarak tez, proje ve araştırmaya dayalı bilgi üretimini sağlaması